

GRADUAAT IN DE VERKEERSKUNDE EN DE MOBILITEIT

SAMENWERKINGSVERBAND PXL-LEVEL 5

TOETS NIEUWE GRADUAATSOPLEIDING • ADVIESRAPPORT

8 APRIL 2019

Inhoud

1	Samenvattend advies van de visitatiecommissie.....	4
2	Rapportage van de bevindingen en overwegingen	7
2.1	Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau	7
2.2	Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving	8
2.3	Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau	11
2.4	Generieke kwaliteitswaarborg 4: opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg	12
2.5	Eindoordeel.....	14
3	Beoordelingsproces	15
4	Overzicht oordelen	16
	Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding.....	17
	Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR).....	18
	Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie	19
	Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten	20
	Bijlage 5: Lijst met afkortingen	21

1 Samenvattend advies van de visitatiecommissie

De NVAO heeft de domeinspecifieke leerresultaten van de nieuwe opleiding graduaat in de verkeerskunde en de mobiliteit gevalideerd op 10 december 2018.

De nieuwe graduaatsopleiding in de verkeerskunde en de mobiliteit aangeboden door Hogeschool PXL telt 90 studiepunten. De visitatiecommissie (hierna commissie) stelt vast dat de vormgeving en uitwerking van deze opleiding tot stand zijn gekomen door intense samenwerking tussen het werkveld, de studenten en de medewerkers van het departement PXL-Business en PCVO Limburg. Het graduaat in de verkeerskunde en de mobiliteit wordt ingevoerd in de organisatiestructuur van PXL en krijgt de nodige ondersteuning om kwaliteitsvolle, wendbare en multidisciplinaire business-talenten op te leiden om een antwoord te bieden op de maatschappelijke uitdagingen van de 21ste eeuw inzake duurzame mobiliteit. De sterke verankering in het werkveld, de naamsbekendheid, de intensieve samenwerking met de Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV), de afstemming op de doelgroep werkenden en de sterke internationale component en uitgesproken praktijkcomponent van de HBO5-opleiding Verkeerskunde worden doelbewust meegenomen in de ontwikkeling van de nieuwe graduaatsopleiding. Steunend op het nieuwe beroepsprofiel en de nieuwe domeinspecifieke leerresultaten (DLR) voor het graduaat in de verkeerskunde en de mobiliteit, zet PXL met de X-factor¹ in op het afleveren van excellente professionals. Om tegemoet te komen aan de grote vraag naar geschoolde verkeerskundigen met een hands-on mentaliteit, zal deze nieuwe graduaatsopleiding zich richten tot een bredere doelgroep en zich inspannen om de opleiding sterker in de markt te zetten. Voor het aanbieden van verschillende trajecten voor werkstudenten en generatiestudenten kan de opleiding alvast rekenen op veel enthousiasme in het werkveld om in deze verschillende trajecten het werkplekleren mee vorm te geven.

De opleiding heeft de DLR omgezet in opleidingsspecifieke leerresultaten (OLR) waarin duurzaamheid, multidisciplinariteit en communicatie duidelijk tegemoetkomen aan de professionele eisen ten aanzien van verkeerskundigen. De betrokkenheid van het werkveld bij deze opleiding en de verwevenheid van de opleiding in het (internationale) werkveld wordt duidelijk aangetoond en zal in de toekomst nog sterker worden. De helft van deze opleiding bestaat uit werkplekleren. De uitgesproken beroepsgerichte oriëntatie van deze opleiding speelt goed in op de verwachte instroom. Wel zal er in deze opleiding voldoende aandacht besteed moeten worden aan de bewaking van het beoogde eindniveau, zodat het niveau 5 niet overschreden wordt en er zodoende geen studenten worden afgeschrikt. Hoewel het uitwerken van een opleidingsspecifieke EVC-procedure PXL-breed wordt opgenomen, vraagt de commissie dat de opleiding hieraan ook de nodige aandacht geeft.

De commissie is ervan overtuigd dat PXL een sterk onderwijsconcept heeft met focus op authenticiteit, een studentgecentreerde aanpak en maximale onderwijskansen voor alle studenten. Mede vanuit deze visie heeft het werkplekleren vorm gekregen. De werkplekscan en het opzet van begeleiding en beoordeling zorgen ervoor dat het realiseren van de OLR nauwgezet wordt gemonitord. De commissie vindt het positief dat de opleiding de adviezen van het werkveld en de studenten opneemt in de verdere uitwerking van het programma. In navolging daarvan wordt sterk ingezet op flexibiliteit, communicatie, arbeidsrijpheid en -bereidheid en soft skills. Door de opleiding aan te bieden in een regulier en een werktraject wordt goed ingespeeld op de verschillende doelgroepen. In de verschillende trajecten worden de horizontale en verticale verbanden goed bewaakt. De inhoud wordt logisch opgebouwd en tijdens het gesprek met de commissie is het belang verduidelijkt van het just-in-time aanbieden van de kennis en vaardigheden die verwacht worden op de werkplek.

¹ De X-factor omhelst vier statements: (em)passie, ondernemend & innovatief, (internationaal) samen(net)werking, multi- & disciplinariteit.

De commissie vindt het positief dat PXL een label-systeem heeft uitgewerkt om de groei van blended learning in een opleiding weer te geven. De commissie mist in het verhaal van blended learning in deze opleiding wel nog enkele specifieke linken naar studiebegeleiding, differentiatie en studentgecentreerd leren. Daarnaast moet de opleiding werk maken van de concrete uitwerking van het curriculum, waarbij de commissie heldere communicatie adviseert. Op die manier krijgen potentiële studenten een juist beeld van het niveau van deze opleiding en laten ze zich niet afschrikken door onduidelijkheden. De commissie vindt dat het kleine verkeerskundige team nood heeft aan ruimere aanstellingen voor vakinhoudelijke lectoren en ondersteuning op didactisch/onderwijskundig vlak. De professionalisering van de leer- en werkplekcoaches en de initiatieven die op stapel staan, zijn veelbelovend.

Op basis van het dossier en het gevoerde gesprek is de commissie erg positief over het vooropgestelde beleid ten aanzien van de evaluatie van het te realiseren niveau. De werkplekscan, de driehoeksgesprekken en het portfolio zullen de evaluatie van het werkplekleren transparant maken. De goede afstemming van het evaluatiebeleid op het onderwijsconcept en de duidelijke mix van evaluatievormen in de evaluatiematrix zullen bijdragen aan de validiteit en betrouwbaarheid van de evaluatie van alle opleidingsonderdelen. De opleiding toont duidelijk aan dat het werkveld betrokken zal worden bij de evaluatie en ontwikkeling van de rubrics. Wel zal het team dringend werk moeten maken van het evaluatieplan om meer transparantie te creëren m.b.t. de beoordeling van de graduaatsproef en alle andere opleidingsonderdelen.

Deze opleiding kan steunen op het sterke kwaliteitszorgsysteem van Hogeschool PXL, dat reeds aangepast werd aan de eigenheid van het graduaatsniveau. De commissie heeft vertrouwen in het team dat eerlijk is over het werk dat nog op de plank ligt en vraagt om een realistisch tijdspad uit te werken. Wel vraagt de commissie om de blijvende betrokkenheid van het werkveld te borgen, zodat de studenten ook in de toekomst de juiste knowhow meekrijgen om direct aan de slag te kunnen gaan.

De commissie die de aanvraag van het samenwerkingsverband PXL-Level 5 voor de opleiding graduaat in de verkeerskunde en de mobiliteit heeft beoordeeld, brengt een positief advies uit aan de NVAO. Zij baseert haar oordeel op het informatiedossier en het toelichtend gesprek.

Met het oog op de verdere ontwikkeling van de nieuwe opleiding, formuleert de commissie de volgende aanbevelingen. Deze aanbevelingen doen geen afbreuk aan het huidige oordeel over de potentiële kwaliteit van de opleiding.

De commissie beveelt de opleiding aan:

- Om het beoogde eindniveau goed te bewaken en ervoor te zorgen dat het niveau 5 gezien de vraag van het werkveld en de oorsprong van de opleiding niet in het gedrang komt.
- Dat het team zich openstelt voor EVK-procedures en ook een opleidingsspecifieke ECV-procedure opstelt.
- De aanstellingen van het team van verkeerskundige lectoren uit te breiden en beter te ondersteunen op vlak van didactiek en onderwijskunde.
- De lectoren de nodige vorming aan te bieden om de communicatie skills van studenten te ontwikkelen.
- Het evaluatieplan snel uit te werken. Niet alleen de beoordeling van het portfolio en de graduaatsproef, maar ook de evaluatie van alle andere opleidingsonderdelen moeten duidelijk nog concreter worden uitgewerkt.

Den Haag, 8 april 2019

Namens de commissie ter beoordeling van de toets nieuwe opleiding voor de opleiding
graduaat in de verkeerskunde en de mobiliteit van het samenwerkingsverband PXL-Level 5.

Antonia Aelterman
(voorzitter)

Katrien Goossens
(secretaris)

2 Rapportage van de bevindingen en overwegingen

2.1 Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau

Het beoogd eindniveau weerspiegelt qua niveau, oriëntatie en inhoud de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en/of het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

Bevindingen

De commissie stelt vast dat PXL met deze opleiding tegemoetkomt aan een reële vraag naar verkeerskundigen met een graduaatsopleiding in een snel evoluerende sector. In 2016 werd de vraag naar verkeerskundigen geschat op minimaal 700 verkeerskundigen. Er is een opmerkelijke kloof tussen vraag en aanbod. Door de steeds prominentere aanwezigheid van mobiliteitsvraagstukken in het maatschappelijk debat zal de nood aan verkeerskundigen nog vergroten. In de heldere missie en visie van deze opleiding staan kwaliteit en samenwerking met het werkveld centraal. Daartoe installeerde Hogeschool PXL een organisatiestructuur waardoor de betrokkenheid van het werkveld wordt bestendigd. Dit blijkt concreet uit de actieve rol van de opleiding in diverse netwerken zoals de programmaraad van de VSV, het European Platform on Mobility Management (EPOMM), de Fietsraad en het Nationaal Verkeerskunde Congres (NVC) te Nederland. Daarnaast hebben de lectoren actieve contacten met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en de Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP). Om de verwevenheid met het werkveld nog te versterken wordt het werkveld betrokken in de opleidingsraad. De opleidingsraad is het hoogste orgaan in een cluster van opleidingen, deze nieuwe opleiding maakt deel uit van de cluster Logistiek en verkeerskunde. De opleidingsraad wordt voorgezeten door een externe voorzitter afkomstig uit het betrokken werkveld. Daarnaast werden de werkveldcommissie geraadpleegd over het opzet en de inhoud van het curriculum. Het curriculum en de organisatie van het werkplekleren werden in de werkveldcommissie positief onthaald. Ook voor de verdere uitrol van het programma blijft het werkveld structureel betrokken bij de ontwikkeling. De opleiding besteedde, op advies van het werkveld, extra aandacht aan de arbeidsrijpheid en -bereidheid en de soft skills van de generatiestudenten. Op advies van de huidige cursisten bouwde de opleiding meer flexibiliteit in het werkplekleren in. Vanaf de start van de opleiding zal ook een studentencommissie worden opgericht.

De opleiding kiest bewust voor de omschrijving van OLR, die ingekleurd zijn met karakteristieken van de X-factor en die rekening houden met de missie van Hogeschool PXL en de visie van de opleiding. Hierbij draagt de opleiding duurzaamheid hoog in het vaandel. In de OLR, die omschreven worden als competenties, zitten de DLR en de missie en visie van de opleiding verankerd. Daarenboven worden de OLR georganiseerd in verschillende rollen. Hierbij onderscheidt de opleiding de rol van mobiliteits- en verkeerskundige, van communicator/teamplayer en van levenslang lerende. De OLR voor deze opleiding werden verder uitgewerkt in OLOD-doelstellingen.

De sterke betrokkenheid van het werkveld bij de vormgeving en realisatie van de opleiding zorgt voor een onderwijsvorm op maat van de beoogde doelgroepen. In zij die leren door te doen, onderscheidt PXL 5 doelgroepen, die allen toegang zullen krijgen tot de opleiding.

- De generatiestudenten
- De heroriënteerders vanuit de bacheloropleidingen
- De werknemers uit de sector
- De werkenden die nog niet werken in de sector
- De werkzoekenden

Door de continue interactie met het werkveld kan de opleiding ingaan op de concrete noden van dit werkveld, maar ook op deze van de studenten om zo samen met het werkveld direct inzetbare verkeerskundige professionals op te leiden.

Om de kloof tussen vraag en aanbod naar verkeerskundigen te dichten, plant de opleiding een overleg met de VDAB om na te gaan of het beroep van verkeerskundige erkend kan worden als knelpuntberoep en zullen infosessies en proefflessen worden georganiseerd in het secundair onderwijs. Op hogeschoolniveau werd bepaald dat kandidaat-studenten die competenties hebben ontwikkeld buiten het hoger onderwijs een bewijs van bekwaamheid op basis van eerder verworven competenties (EVC) kunnen bekomen en daarmee ook vrijstellingen voor (delen van) opleidingsonderdelen. Het is de bedoeling dat dit gefaciliteerd zal worden per opleiding door een opleidingsspecifieke EVC-procedure te ontwikkelen die afgestemd is op de eigenheid van de opleiding. Daarnaast erkent de hogeschool ook EVK. Tijdens de gesprekken kon de commissie hieromtrent bij het team weinig initiatief vaststellen.

Overwegingen

De commissie is positief over de heldere missie en visie van deze opleiding en de sterke verwevenheid met het werkveld. Dit blijkt o.a. uit de intentieverklaringen van verschillende partners uit het werkveld. De commissie vindt dat PXL de juiste doelgroepen in het vizier houdt. De opleiding voorziet in functie van deze profielen extra flexibiliteit voor het afwerken van het curriculum en het opnemen van werkplekleren. De commissie vindt het positief dat de opleiding de monitoring van de arbeidsrijpheid en de soft skills van de generatiestudenten, op advies van het werkveld, mee opneemt in de verdere uitwerking van de opleiding. De commissie vindt de nadruk op duurzaamheid in de OLR een troef voor deze opleiding die past bij een toekomstgerichte visie. De OLR omvatten de DLR en komen tegemoet aan de verwachtingen van het werkveld. Wel wil de commissie dat de opleiding het beoogde niveau bewaakt. Gezien het ontbreken van een professionele bachelor en de hiaten in het werkveld, zou het jammer zijn dat de opleiding zich laat verleiden om het niveau 5 te overschrijden. Opdrachten op strategisch niveau kunnen volgens de commissie geen basisonderdeel zijn van een graduaatsopleiding. Volgens de commissie komt het vooropgestelde programma van deze opleiding duidelijk tegemoet aan de componenten communicatie, multidisciplinariteit en duurzaamheid. Daarenboven maakt de opleiding deel uit van een belangrijk Europees netwerk (EPOMM) waardoor ze ook internationaal voeling heeft met de eisen van het werkveld. Verder doet de commissie de aanbeveling aan het team om zich open te stellen voor het toekennen van vrijstellingen voor de reeds eerder verworven competenties of kwalificaties van de potentiële studenten.

Oordeel: voldoende

2.2 Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving

De onderwijsleeromgeving maakt het voor studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Het programma van deze opleiding omvat 90 studiepunten en wordt aangeboden in twee modeltrajecten: het reguliere traject, gespreid over twee jaren of het werktraject gespreid over drie jaren. De studenten in beide trajecten volgen samen de lessen om maximale uitwisseling tussen studenten met verschillende achtergronden en ervaringen te bevorderen. De lessen worden georganiseerd tijdens de dag en worden gebundeld op twee lesdagen in het traject van twee jaren en op één lesdag in het traject van drie jaren.

Voor de uitwerking van het programma heeft Hogeschool PXL een didactisch concept ontwikkeld dat steunt op drie belangrijke principes: authenticiteit, studentgecentreerdheid en maximale ontwikkelingskansen. Voor het authentiek onderwijs in deze opleiding onderscheidt men (A) ontwikkelen van disciplinaire bouwstenen, (B) het werkveld verkennen, (C) projectmatig werken, (D) participeren in de praktijk, (E) praktijkgericht onderzoeken. Bij de clusters A en B worden steeds flankerende opleidingsonderdelen voorzien die just-in-time worden aangeboden. Het werkplekleren (D) met 36 SP en de graduaatsproef (E) met 9 SP zijn de meest doorgedreven vormen van authentiek onderwijs.

“Studentgecentreerd” betekent hier dat de externe sturing geleidelijk wordt afgebouwd doorheen de opleiding, er rekening wordt gehouden met het instroomprofiel van de student en aangepaste begeleiding voorzien wordt. De opleiding vangt aan met een intakegesprek, hier wordt samen met de student een passend traject gekozen. In dit traject heeft de student zijn eigen leerproces in handen door de actieve rol die hij opneemt in het werkplekleren. Daarvoor krijgt de student opdrachten en wordt hij gecoacht door een leer- en een werkplekcoach. Vanuit het principe “maximale ontwikkelingskansen” heeft iedere student een leercoach, wordt iedere student ondersteund door laagdrempelige studentenbegeleiding en ligt de nadruk op persoonlijke leerwegen en ICT als motor van krachtige leeromgevingen.

De commissie stelt vast dat dit onderwijsconcept voor de opleiding in de verkeerskunde en de mobiliteit zeer concreet werd uitgewerkt. De inhoud voor deze opleiding werden geclusterd in vier pijlers, waarbij de pijler professioneel werken de kern vormt van het curriculum. De pijler professioneel werken bevat naast de vijf opleidingsonderdelen Werkplekleren ook nog de opleidingsonderdelen (Inter)nationale cases, Professionele topics en de graduaatsproef. In deze uitgesproken praktijkcomponent kan de student naast de professionele context ook de internationale dimensie van mobiliteit verkennen en via professionele activiteiten rond recente ontwikkelingen inzetten op levenslang leren. Om te weten welke OLR kunnen worden ontwikkeld op de werkplek, zal op elke potentiële werkplek een (digitale) werkplekscan worden uitgevoerd. Op basis van deze scan labelt de opleiding de werkplek, bijvoorbeeld een werkplek waar een beperkt aantal OLR versus een werkplek waar alle OLR geïntegreerd kunnen worden ontwikkeld. Op die manier kan voor elke student worden gegarandeerd dat de werkplek of combinatie van werkplekken hem/haar in staat stelt de vereiste OLR te verwerven. De opleiding is zich bewust van de noodzaak aan co-creatie met het werkveld om werkplekleren tot stand te brengen en zet in op een evenwichtige relatie en duidelijke communicatie tussen de drie partners (student, werkplekcoach en leercoach). De commissie merkt ook op dat het werkveld enthousiast is over de organisatie van het werkplekleren voor generatiestudenten, o.m. het opzet van de simulaties en het samenzetten van deze studenten bij de studenten met werkervaring, wat uitnodigt tot leren van elkaar. Daarnaast wordt de student stapsgewijs in het werkveld binnengebracht, hierdoor krijgt hij een goed beeld van de sector, terwijl hij werkt aan de juiste attitude én voldoende zelfkennis opbouwt om het werkplekleren succesvol te laten verlopen. Verder zet Hogeschool PXL in op een vormingsaanbod om de werkplekcoaches te professionaliseren in hun rol als begeleider. De opleiding zal hen wegwijs maken in het PXL-instrumentarium voor begeleiding en evaluatie (o.a. rubrics) en hoe deze gebruikt worden in de opleiding. In 2019-2020 voorziet Hogeschool PXL in een structurele begeleiding van de werkplekcoaches, zowel op de campus als in het werkveld.

Conform het onderwijsconcept zal in de flankerende opleidingsonderdelen een authentieke leeromgeving worden gerealiseerd waarin hoorcolleges en practica geïntegreerd zijn. De samenhang in het programma wordt versterkt in horizontale zin door de gelijkmatige spreiding van het werkplekleren doorheen het programma. In de flankerende opleidingsonderdelen worden kenniselementen aangebracht die meteen in het werkplekleren gebruikt kunnen worden. Hierbij fungeert het werkplekleren als een rode draad in het curriculum en vormt het de basis voor de authentieke leerinhouden. De verticale samenhang over de trajectschijven heen uit zich in de graduele competentieopbouw en de leerlijnen onderzoekend handelen, ondernemend handelen, internationaal en intercultureel handelen. Deze leerlijnen maken de koppeling naar de X-factor, het dragende concept in het onderwijsbeleid van PXL, mogelijk. Hiermee wil de opleiding een krachtige leeromgeving neerzetten waarin de studenten veel leerkansen krijgen om als ‘excellente professional’ te kunnen ingezet worden. Uit de competentiematrix blijkt dat alle OLR afgedekt zijn door het geheel van de opleidingsonderdelen.

Hogeschool PXL zet ook in de graduaatsopleidingen in op onderzoekscompetenties en heeft hiertoe een ondersteunend beleid uitgewerkt voor de opleidingen.

Voor de graduaatsproef lossen studenten op een onderzoekende manier stapsgewijs een probleem uit de beroepspraktijk op. De onderwerpen worden aangeleverd door studenten in samenspraak met de werkgever/werkplek, door externe opdrachtgevers komende van de werkplekken waarmee de opleiding samenwerkt of door de onderzoekscentra van de hogeschool. Daarbij zet de opleiding sterk in op begeleiding en het stapsgewijs doorlopen van de probleemanalyse en het probleemoplossingsproces. Er zijn drie verplichte plenaire sessies en aanvullende individuele feedbackgesprekken met de leercoach en werkplekcoach. Het resultaat van de graduaatsproef is een eindrapport en twee presentaties voor een jury.

Het team dat instaat voor de realisatie van deze opleiding bestaat uit lectoren met zowel pedagogische als vakinhoudelijke bekwaamheid. Alle lectoren combineren het lesgeven met een job in de mobiliteitssector. Het personeel dat ingezet zal worden voor deze nieuwe graduaatsopleiding is in aantal beperkt. De toekomstige lectoren komen uit de bestaande opleidingen Verkeerskunde van PCVO Limburg en beschikken over uitgebreide competenties. Gezien de nadruk op communicatieve skills in de OLR en de spreiding ervan over verschillende OLOD's vraagt de commissie zich af of alle lectoren voldoende gevormd zijn in het trainen van communicatieve vaardigheden bij studenten. Naast het organiseren van de flankerende opleidingsonderdelen worden de lectoren ook ingezet als begeleiders van werkplekleren (leercoach), waardoor de inhoudelijke afstemming tussen het werkplekleren en het flankerend onderwijs mogelijk wordt.

Hogeschool PXL voert een proactief en daadkrachtig beleid teneinde de integratie en professionalisering van de nieuwe medewerkers uit de CVO's optimaal te laten verlopen. Reeds voorafgaand aan de integratie van de graduaatsopleidingen in de hogeschool worden een aantal professionaliseringstrajecten uitgerold. Zo volgen de coördinatoren van de graduaatsopleidingen van PXL een maandelijkse graduaatscoaching en doorlopen ze een opleidingstraject rond coachend en participatief leidinggeven. Ook voor de lectoren wordt er voorzien in een professionaliseringsaanbod nog vóór de start van de graduaatsopleiding waar coaching, evaluatie en samenwerking met het werkveld centraal staan en onderwijskundige en vakinhoudelijke deskundigheid worden versterkt en verdiept. Verder komt er een kick-off waarin het onderwijsbeleid en de organisatie en werking van PXL worden toegelicht en kunnen er ook teamgerichte navormingen opgezet worden.

De commissie stelt vast dat de opleiding inzet op krachtige leeromgevingen met rijk leermateriaal in alle opleidingsonderdelen. Deze opleiding zal in alle trajecten in minstens 50% van de opleidingsonderdelen afstandsleren voorzien. Wat de materiële voorzieningen betreft krijgen de graduaatsstudenten toegang tot alle faciliteiten die Hogeschool PXL aanbiedt. Momenteel wordt in PXL nagegaan wat de noden zijn van iedere opleiding, zodat iedere opleiding een eigen ruimte krijgt en de middelen om echte situaties te simuleren. In de PXL-bibliotheek kunnen studenten studiemateriaal terugvinden en zijn elektronische databanken en tijdschriften toegankelijk. Op de campus en in de bibliotheek zijn ook ruimtes voorzien voor groepswork. Studenten kunnen tegen een voordelig tarief een laptop aankopen met de domeinspecifieke software. Daarbij kunnen ze gebruik maken van de ICT-ondersteuning van de laptopdienst. Het reguliere en het werktraject zijn gehuisvest in Diepenbeek. In de nabije toekomst zal de opleiding verhuizen naar de campus in Hasselt. Hier zal ook een mobiliteitsatelier worden ingericht. Wat de studiebegeleiding betreft zal men in deze opleiding gaan voor een integrale begeleiding die duidelijk wordt beschreven en verdeeld over drie verschillende niveaus (in de opleiding, op de campus en extern). Hierin wordt zowel aandacht besteed aan psychosociale ondersteuning als aan de studieloopbaanbegeleiding van de studenten. Verder verklaart Hogeschool PXL op eer dat er voldoende middelen en personeel ingezet zullen worden voor het realiseren van deze opleiding.

Overwegingen

De commissie vindt de ordening van de OLODs in vier pijlers erg zinvol en de spreiding van het programma over vier semesters (reguliere traject) of zes semesters (werktraject) aantrekkelijk voor de verschillende doelgroepen. Het combineren van de verschillende doelgroepen tot heterogene studentengroepen vindt de commissie ook een pluspunt. De commissie vindt het onderwijsconcept duidelijk en overtuigend met een studentgerichte aanpak en een sterke link met de uiteindelijke praktijk. Het curriculum kent een goed gestructureerde opbouw met voldoende differentiatie tussen werkstudenten en reguliere studenten.

Het authentiek onderwijs in deze opleiding is competentiegericht en samenhangend opgebouwd en voldoet ruimschoots aan de decretale bepaling van 1/3 werkplekleren. De commissie stelt vast dat het werkplekleren vorm krijgt vanuit een duidelijke visie, met veel aandacht voor authentiek leren op de werkplek, voldoende aandacht voor een geleidelijke opbouw en co-creatie tussen opleiding, werkveld en student (junior-collega). Het werkplekleren kent een mooie opbouw in werkplekleren trajectschijf 1, waarbij de student aan de slag gaat in een gesimuleerde werkomgeving en er sterk ingezet wordt op de soft skills en een trajectschijf 2 waarbij hij terechtkomt in een reële werkomgeving. Blended learning zit in deze opleiding al goed ingebed, toch vraagt de commissie om verder in te zetten op blended learning als differentiatie- en begeleidingstool in deze heterogene groepen.

Alle lectoren combineren hun functie van lector met een job in de mobiliteitssector, wat het authentiek leren verder zal bevorderen. Wel merkt de commissie op dat het hier om een beperkt aantal mensen gaat die zowel voor de contacten met en de begeleiding van het werkveld, als voor de ontwikkeling van nieuwe leermaterialen en de begeleiding van studenten zullen instaan. Het lijkt de commissie aangewezen om dit team zowel voor de onderwijskundige component als voor de vakinhoudelijke invulling evenwichtig te ondersteunen. Daarnaast vraagt de commissie extra aandacht voor het trainen van de lectoren in het ontwikkelen van de communicatieve skills bij studenten, aangezien deze doelstelling geïntegreerd is in de verschillende OLOD's.

De werkplekscan en de mogelijkheid om verschillende werkplekken te combineren zullen de afdekking van de OLR in het werkplekleren mogelijk maken. De commissie is positief over de opleidingen voor coördinatoren en onderwijzend personeel van PXL en over de specifieke vorming voor de werkplekcoaches. Verder is de commissie heel positief over het integrale studentenbegeleidingsmodel van Hogeschool PXL, dat naast de specifieke begeleiding in de opleiding zelf ook nog psychosociale ondersteuning en studieloopbaanbegeleiding voorziet voor de graduaatsstudenten.

Oordeel: voldoende

2.3 Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering, waardoor zij nagaat of de beoogde leerresultaten worden bereikt.

Bevindingen

Het evaluatieplan van de opleiding is geënt op het evaluatiekader van Hogeschool PXL, waarin de visie m.b.t. evaluatie en beoordeling van het beoogde eindniveau geschetst wordt. Het evaluatiebeleid wordt vertaald in tien bruikbare richtlijnen voor de opleiding. De toepassing van deze richtlijnen op alle OLOD's wordt bewaakt door een toetscoördinator en een interne toetscommissie. De geplande acties om op opleidingsniveau de transparantie, validiteit en betrouwbaarheid van de evaluatie te verhogen worden toegelicht tijdens het gesprek met de commissie. De trainingssessies voor werkplekcoaches, het opstellen van heldere evaluatieformulieren met duidelijke beoordelingscriteria en bijhorende beheersingsniveaus, de goede mix van evaluatievormen, het vier-ogenprincipe en een studieleidraad per OLOD maken deel uit van de uitwerking van het evaluatiekader voor deze graduaatsopleiding.

Aan de hand van een combinatie van werkplekleren en de graduaatsproef kunnen de studenten aantonen dat ze het beoogde eindniveau bereikt hebben. De commissie stelt vast dat de evaluatie van het werkplekleren gebeurt op basis van de observaties van de werkprestaties van de student en het portfolio werkplekleren. Het evaluatiegesprek voor werkplekleren is een driehoeksgesprek dat tussen de student, de werkplekcoach en de leercoach aan het einde van het OLOD plaatsvindt. Ter voorbereiding zullen regelmatig driehoeksgesprekken gevoerd worden tussen de student, de werkplekcoach en de leercoach. De frequentie van deze gesprekken zal afgestemd worden op het leerproces van de student. Daarnaast zullen de uitgevoerde opdrachten op intervisiemomenten besproken worden. Het portfolio bestaat uit een logboek en een reflectie- en opdrachtenportfolio. Hierin zal de student zijn uitgevoerde opdrachten bijhouden en zijn persoonlijke en professionele groei weergeven. Ook het portfolio wordt in rekening gebracht bij de eindevaluatie om via de opdrachten en reflecties van de student het behaalde eindniveau te illustreren. Om de kwaliteit van het werkplekleren te bewaken, worden afspraken gemaakt met de studenten, de leercoaches en de werkplekcoaches. Daartoe zullen beoordelingscriteria die gekoppeld zijn aan de competenties en bijhorende beheersingsniveaus worden uitgeschreven, om zo de begeleiding en beoordeling van de student transparant te maken.

De evaluatie van de graduaatsproef gebeurt op basis van een rapport en twee presentaties voor een jury, waarin de graduaatsproefbegeleider en een vertegenwoordiger uit het werkveld aanwezig zijn.

In het gesprek wordt toegelicht dat er zowel voor het werkplekleren als de graduaatsproef concrete beoordelingscriteria zullen worden uitgewerkt. De opleiding zal hierin ondersteund worden door de Dienst Onderwijs van Hogeschool PXL.

Overwegingen

De commissie is positief over de krachtlijnen van het globale evaluatiebeleid van PXL, dat richtinggevend is voor de uitwerking van het evaluatieplan van deze opleiding. De commissie is wel van oordeel dat dit evaluatieplan zo snel mogelijk moet uitgewerkt worden, zodat alle betrokkenen een kader en handvatten krijgen om het evalueren in de opleiding vorm te geven. De commissie waardeert het voornemen van de opleiding om hiervoor onder andere transparante beoordelingscriteria in rubrics te ontwikkelen. Wel wil de commissie haar bezorgdheid meegeven over de workload die deze kleine ploeg nog zeker vóór september dient uit te voeren. Niet alleen het werkplekleren en de graduaatsproef, maar ook alle andere opleidingsonderdelen moeten nog transparanter worden uitgewerkt. De commissie heeft vertrouwen in de borging van het evaluatiebeleid door de aanstelling van een toetscoördinator en een interne toetscommissie. Verder kiest de opleiding voor een goede mix van evaluatievormen, corresponderend met de beoogde leerdoelen en zal het werkveld duidelijk betrokken worden bij de evaluatie van het werkplekleren en de graduaatsproef.

Oordeel: voldoende

2.4 Generieke kwaliteitswaarborg 4: opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg

De opzet en de organisatie van de interne kwaliteitszorg is gericht op een systematische borging en verbetering van de opleiding waar de relevante stakeholders bij betrokken worden.

Bevindingen:

De opleiding wordt geïntegreerd in het kwaliteitszorgsysteem van Hogeschool PXL waarin de PDCA-systematiek centraal staat. De opleiding zal vanaf nu tot de start in september 2019 werken aan de verdere operationalisering. Het huidige beleid van de hogeschool werd meegenomen als vertrekpunt bij de omvorming.

Wanneer de opleidingscluster in 2021 een nieuw beleidsplan opstelt, zal de graduaatsopleiding een SWOT-analyse maken en op basis hiervan doelen en bijhorende acties formuleren ter verbetering van de eventuele vastgestelde aandachtspunten. De doelen van de graduaatsopleiding zullen dan geïntegreerd worden in het beleidsplan van de cluster.

De commissie verneemt dat vanaf 2019-2020 elke opleiding(svariant) van de Dienst Kwaliteitszorg jaarlijks de resultaten van de prestatie- en perceptiemetingen zal ontvangen. In de perceptiemetingen zal worden nagegaan welk beeld/perceptie een bepaalde doelgroep (studenten, personeel, alumni/werkveld) heeft over deelaspecten van het onderwijs of de opleiding in haar geheel. Voor de graduaatsopleidingen zullen in samenwerking tussen de graduaatsopleidingen en de Dienst Kwaliteitszorg nieuwe vragenlijsten worden ontwikkeld (in functie van de eigenheid van de opleidingen en de doelgroep). Alle perceptiemetingen worden afgenomen volgens het PXL-meetplan en zijn volledig anoniem. In het meetplan is opgenomen dat een opleiding zesjaarlijks een studietijdmeting doet. In het geval van een nieuwe opleiding wordt bij de (graduele) implementatie voor elke trajectschijf een meting gedaan, zodat meteen per OLOD kan nagegaan worden of de begrote en de werkelijke studietijd overeenkomen en eventueel maatregelen genomen kunnen worden om beide opnieuw met elkaar in overeenstemming te brengen. Via de prestatiemetingen zal de opleiding zicht krijgen op het aantal inschrijvingen, het studierendement, het diplomarendement, de studieduur (per in- en uitstroomcohort), de drop-out en internationalisering. De slaagcijfers per OLOD worden opgevolgd in de puntenrapportage zodat eventuele 'struikelopleidingsonderdelen' geïdentificeerd worden en gerichte acties ter verbetering ondernomen kunnen worden. Een ander belangrijk onderdeel van het kwaliteitszorgsysteem is het betrekken van in- en externe stakeholders. Voor deze opleiding werd het werkveld tijdens het omvormingsproces meermaals betrokken en werden verschillende engagementen opgenomen in intentieverklaringen. Naast informele gesprekken werd het concept van de opleiding ook formeel afgetoetst tijdens een werkveldcommissie. De werkveldcommissie wordt structureel verankerd in de kwaliteitswerking van de opleiding en zal regelmatig samenkomen om de verdere ontwikkeling van de opleiding mee vorm te geven. Ook de studenten werden betrokken in het omvormingsproces. Zij zullen structureel betrokken blijven, o.a. in de vorm van een studentencommissie.

Overwegingen

De commissie is positief over wat ze hoort over het sterk uitgewerkte model van (interne) kwaliteitszorg binnen Hogeschool PXL. Dit model vertrekt van de PDCA-werkwijze en werd uitgewerkt in een stappenplanning, die geconcretiseerd dient te worden in een actieplan in functie van deze graduaatsopleiding. Er is reeds één jaar voor de start van de opleiding een opleidingscoördinator aangesteld en in training gegaan. Dit komt volgens de commissie de integratie van de opleiding zeker ten goede. Voor wat de realisatie van deze opleiding betreft, zal het team duidelijk een versnelling hoger moeten schakelen om alle concepten binnen de resterende tijd op punt te zetten. De commissie vindt de planning van de perceptie- en prestatiemetingen bevorderlijk voor de kwaliteit van de nieuwe opleiding.

Oordeel: voldoende

2.5 Eindoordeel

De commissie beoordeelt elk van de generieke kwaliteitswaarborgen als voldoende en bijgevolg is ook het eindoordeel voor de opleiding graduaat in de verkeerskunde en de mobiliteit voldoende.

De commissie is over alle generieke kwaliteitswaarborgen heen positief over het voorgestelde plan voor deze opleiding. Hoewel de integratie van de ondersteunende kaders van Hogeschool PXL in deze opleiding zeker nog niet afgerond is, heeft de commissie, mits bijkomende ondersteuning door de Dienst Onderwijs, vertrouwen in dit team. De opleiding heeft een goed beeld van de verdere vertaling van het algemene PXL-beleid naar de specificiteit van de graduaatsopleiding, maar zal zich moeten houden aan een strakke planning om dit te realiseren. De commissie is overtuigd van de gemaakte keuzes in het kader van het beoogd eindniveau, de onderwijsleeromgeving met werkplekleren, werk- en onderwijsvormen, professionalisering van de lectoren en de flexibiliteit van deze opleiding. De commissie ziet concrete samenwerking tussen de betrokken partners en voldoende enthousiasme, knowhow en linken met het werkveld om hier een sterke en kwaliteitsvolle graduaatsopleiding in de verkeerskunde en de mobiliteit neer te zetten. Wel vraagt de commissie om waakzaam te blijven om het beoogde niveau 5 van deze opleiding niet te overschrijden en daartoe extra aandacht te besteden aan de uitwerking van het evaluatiebeleid.

3 Beoordelingsproces

De beoordeling werd uitgevoerd aan de hand van het “Kader Toets Nieuwe HBO5-Opleiding (omvorming)”, zoals bekrachtigd door de Vlaamse regering op 28 april 2017.

De commissie heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Voorafgaand aan het vooroverleg heeft elk commissielid de eerste indrukken opgemaakt en werden prioritaire vragen opgesteld.

Tijdens een vooroverleg op 21 januari 2019 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en heeft zij tevens het toelichtend gesprek voorbereid.

Het toelichtend gesprek vond plaats op een opleidingsonafhankelijke locatie te Brussel op 21 januari 2019 om 14:45 uur. De onderstaande gesprekspartners namen hieraan deel:

- **Pieter Walbers;**
- **Joris Willems;**
- **Evelyn Cloosen;**
- **Enid Zwerts;**
- **Yelena Theyssens;**
- **Stefan Lumen.**

Tijdens dit gesprek zijn de vraagpunten van de commissie aan de orde gesteld.

Tijdens een besloten nabespreking op 21 januari 2019 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en vertaald naar een oordeel op de vier generieke kwaliteitswaarborgen en een eindoordeel. De commissie heeft deze conclusie in volledige onafhankelijkheid genomen.

Het totaal aan beschikbare gegevens is verwerkt tot een ontwerp van adviesrapport dat naar alle commissieleden werd verstuurd. De feedback van de commissieleden is verwerkt. Het door de voorzitter vastgestelde adviesrapport werd naar de NVAO gestuurd op 8 april 2019.

4 Overzicht oordelen

De onderstaande tabel geeft per generieke kwaliteitswaarborg het oordeel van de commissie uit hoofdstuk 2 weer.

Generieke kwaliteitswaarborg	Oordeel
1. Beoogd eindniveau	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Voldoende
3. Te realiseren eindniveau	Voldoende
4. Opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding

Partner samenwerkingsverband	Hogeschool PXL
Adres, telefoon, e-mail, website instelling	Elfde-Liniestraat 24 3500 Hasselt www.pxl.be pxl@pxl.be +32 (0) 11 77 55 55
Naam, functie, telefoon, e-mail contactpersoon	Veronique Janssen, Diensthoofd Kwaliteitszorg
Partner samenwerkingsverband	PCVO Limburg
Adres, telefoon, e-mail, website instelling	Agoralaan, gebouw E 3590 Diepenbeek www.pcvolimborg.be pcvolimborg@limburg.be +32 (0) 11 77 51 00
Status instelling	Ambtshalve geregistreerd
Naam opleiding (graad, kwalificatie)	Graduaat in de verkeerskunde en de mobiliteit
Afstudeerrichtingen	-
Niveau en oriëntatie	Hoger beroepsonderwijs niveau 5 (HBO5)
(Bijkomende) titel	Gegradueerde in de verkeerskunde en de mobiliteit
(Delen van) studiegebied(en)	Handelswetenschappen en bedrijfskunde
ISCED benaming van het studiegebied	10 Services
Onderwijstaal	Nederlands
De vestiging waar de opleiding wordt aangeboden	Hasselt
Studieomvang (in studiepunten)	90
Nieuwe opleiding voor Vlaanderen	Ja, HBO5 omvorming
HBO5-opleiding(en) van waaruit wordt omgevormd tot de nieuwe opleiding	HBO5-opleiding verkeerskunde
Aansluitingsmogelijkheden en mogelijke vervolgopleidingen	-

Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR)

1. De gegradueerde herkent een verkeers- en mobiliteitsprobleem, analyseert het en plaatst het binnen de maatschappelijke, sociale, geografische en bestuurs- en beleidskundige context.
2. De gegradueerde vertaalt verkeers- en mobiliteitsproblemen naar relevante verbetervoorstellen ter ondersteuning van de beleidsverantwoordelijke en houdt hierbij rekening met een duurzaam ruimtelijke ordenings- en nederzettingspatroon.
3. De gegradueerde participeert aan het opstellen en opvolgen van verkeers- en mobiliteitsplannen en het uitvoeren van praktisch verkeersonderzoek.
4. De gegradueerde bewaakt de kwaliteit van een inrichtingsplan en gerealiseerde projecten op het gebied van verkeer, mobiliteit en ruimtelijke inrichting.
5. De gegradueerde verleent op vraag van een leidinggevende advies met betrekking tot courante verkeers-, vervoers- en toekomstige mobiliteitsontwikkelingen. De gegradueerde werkt eenvoudige verkeerstechnische en courante vervoersmaatregelen uit en kan deze beargumenteren bij de verschillende stakeholders.
6. De gegradueerde onderhoudt het eigen deskundigheidsniveau door in zijn vakgebied relevante wetgeving en ontwikkelingen op te volgen en door contacten te leggen met organisaties en sleutelfiguren in het werkveld.
7. De gegradueerde communiceert onderbouwd, objectief en deontologisch over initiatieven, problemen en oplossingen en rapporteert daarover aan de verschillende stakeholders. De gegradueerde initieert interne en externe overlegmomenten en (vormings)activiteiten.
8. De gegradueerde werkt zowel zelfstandig als in (multidisciplinair) teamverband met oog voor kwaliteit.

Datum validatie: 10 december 2018

Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie

De beoordeling is gebeurd door een visitatiecommissie aangesteld door de NVAO. Deze is als volgt samengesteld:

Antonia Aelterman (*voorzitter*) (1951) studeerde aan de Universiteit Gent en promoveerde er in 1995 tot doctor in de pedagogische wetenschappen. Zij was hoofddocent en opleidingsvoorzitter van de specifieke lerarenopleiding aan de Universiteit Gent tot haar pensionering op 30 september 2013. Zij was voorzitter en lid van de werkgroep lerarenopleiding van de VLIR en nam deel aan diverse stuurgroepen voor beleidsondersteuning van het departement onderwijs. Zij was regelmatig lid van visitatiecommissies van VLIR, VLHORA en VLUHR en was voorzitter van de visitaties universitaire lerarenopleidingen in Nederland in 2014-2015. In 2016-2017 was ze in opdracht van de NVAO één van de voorzitters die de instellingsreviews in Vlaanderen hebben begeleid.

Koen Bollaert (1970) (*commissielid*) studeerde wijsbegeerte, moraalwetenschappen en lerarenopleiding aan de Universiteit Gent. Hij gaf les in het secundair onderwijs. In 2002 werd hij directeur in het KTA GITO-Merelbeke. Onder zijn leiding nam de school deel aan innovatieve projecten. Sinds 2011 werkt hij als pedagogisch begeleider in het volwassenenonderwijs en later in het secundair onderwijs. Momenteel coördineert hij als pedagogisch adviseur een multidisciplinair team dat strategische beleidsplannen maakt op het kruispunt van infrastructuur en pedagogie. Koen publiceerde over de overgang BaO – SO, een professionaliseringsbeleid op school en dual leren. Hij is actief in commissies en raden van bestuur (VLOR, RTC, ...).

Ludo Kluppels (1955) (*commissielid*) werd na zijn afstuderen als klinisch psycholoog aan de KU Leuven in 1979 tewerkgesteld in de Kinderopvangcentra van Groot-Antwerpen. Als docent was hij betrokken in de opleiding voor 'remedial teachers' en de opleiding voor leerkrachten buitengewoon onderwijs. In 1993 ontwikkelde hij in het kader van het Internationaal Huis van het Kind opleidingen voor de medewerkers van de buitenschoolse kinderopvang. Vanaf 1996 schakelde hij over naar het BIVV om opleidingen in het kader van de alternatieve maatregelen op te starten. Vanaf 2014 is hij vooral werkzaam in internationale 'capacity building'-projecten.

Ines Fraweel (*student-commissielid*) is student in de opleiding Maatschappelijk werk bij HBO5 Antwerpen.

De commissie werd bijgestaan door:

- **Pieter Caris**, beleidsmedewerker Vlaanderen NVAO, procescoördinator;
- **Katrien Goossens**, extern secretaris.

Alle commissieleden, de procescoördinator en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ingevuld en ondertekend waarmee zij tevens instemmen met de NVAO gedragscode.

Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding

- Informatiedossier TNO HBO5 omvorming graduaat in de verkeerskunde en de mobiliteit - samenwerkingsverband PXL-Level 5

Verplichte bijlagen bij het informatiedossier

- Bijlage 1: Domeinspecifieke leerresultaten
- Bijlage 2: Vergelijking van de opleidingsspecifieke leerresultaten met de domeinspecifieke leerresultaten
- Bijlage 3: Schematisch programmaoverzicht
- Bijlage 4: ECTS-fiches opleidingsonderdelen eerste 60 studiepunten
- Bijlage 5: Verklaring op eer m.b.t. het inzetten van de voorziene middelen en personeel en overzichtstabel personeel
- Bijlage 6: Overzicht van de contacten met het werkveld i.f.v. werkplekieren en interne kwaliteitszorg en intentieverklaringen
- Bijlage 7: Onderwijs-, examen- en rechtspositiereglement
- Bijlage 8: EVC- en EVK-procedure
- Bijlage 9: Vervolgtraject
- Bijlage i0: Rapport in het kader van het kwaliteitstoezicht van de HBO5-opleidingen door de Commissie Hoger Onderwijs

Niet-verplichte bijlagen bij het informatiedossier

Generieke documenten Hogeschool PXL

- Geïntegreerde proef voor graduaatsopleidingen - graduaatsproef
- Evaluatiekader graduaatsopleidingen
- Leerlijn onderzoekend handelen op niveau 5
- Beleidstekst Werkplekieren in graduaatsopleidingen
- Evaluatie op de werkplek van werkplekieren binnen graduaatsopleidingen
- Beschrijving kwaliteitskenmerken
- PXL-model blended learning

Opleidingsspecifieke documenten

- Opbouw van het werkplekieren
- Competentiematrix
- Evaluatievormenmatrix

Bijlage 5: Lijst met afkortingen

CVO	Centrum voor volwassenenonderwijs
DLR	Domeinspecifieke leerresultaten
ECTS	European Credit Transfer System
EPOMM	European Platform on Mobility Management
EVC	Eerder verworven competenties
EVK	Eerder verworven kwalificaties
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
NVC	Nationaal Verkeerskunde Congres
OLOD	Opleidingsonderdeel
OLR	Opleidingsspecifieke leerresultaten
PCVO	Provinciaal Centrum voor Volwassenenonderwijs
SP	Studiepunt
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VSV	Vlaamse Stichting Verkeerskunde
VVP	Vereniging van de Vlaamse Provincies
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

